

Etelä-Pohjanmaan liiton lausunto koskien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistusta

26.6.2026

Ympäristöministeriö on käynnistänyt valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rajatun tarkistuksen, joka koskee energiajärjestelmän toimintavarmuutta. Valmistelu perustuu valtioneuvoston kehysriihessä tehtyyn linjaukseen, jonka mukaan energiajärjestelmän toimintavarmuutta vahvistetaan lisäämällä säätövoiman ja energian varastoinnin edellytyksiä tukevia velvoitteita valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Tarkistus kohdistuu valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista annettuun päätökseen siltä osin, kuin se koskee energiajärjestelmän joustoa, säätövoimaa ja energian varastointia, valtakunnallisesti merkittävien energiaratkaisujen alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä sekä sähkön toimitus- ja huoltovarmuuden huomioon ottamista alueidenkäytössä. Muita päätöksen tavoitteita, rakennetta tai painotuksia ei tarkisteta.

Tavoitteena on, että valtioneuvosto tekee päätöksen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksesta vuoden 2026 aikana.

Etelä-Pohjanmaan liitto kiittää lausuntopyynnöstä koskien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rajattua päivittämistä ja tähän liittyvää osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntoaan seuraavaa.

Lausunto

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistusta esitettyihin teemoihin kohdistuen perusteltuna. Yhteiskunnan ja teollisuuden sähköistyminen, sääriippuvaisen sähköntuotannon lisääntyminen ja kantaverkon kehittämispaineet asettavat merkittäviä paineita myös alueidenkäytön suunnittelulle. Liitto katsoo, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen kokonaisuutena olisi kuitenkin vielä perustellumpaa, sillä edellä mainitut teemat vaikuttavat myös keskeisesti muihin tavoitteisiin.

Alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksen valmistelusta vastaa ympäristöministeriö. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan työ toteutetaan ministeriön johdolla

yhteistyössä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei ole avattu tarkemmin osallistumisen ja vuorovaikutuksen käytännön toteutusta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kuvataan vain pääpiirteissään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rajatun tarkistuksen etenemistä.

Lisäksi Etelä-Pohjanmaan liitto kiinnittää huomiota siihen, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei tarkemmin kuvata, miltä osin nykyiset alueidenkäyttötavoitteet eivät enää vastaa muuttuneita tarpeita tai millaisiin tavoitteisiin ne eivät vastaa. Etelä-Pohjanmaan liitto katsoo, että työn edetessä tulee avata ja konkretisoida sitä, miksi tavoitteiden tarkistus on tarpeellinen vain rajatuissa teemoissa, millaisia konkreettisia vaikutuksia energijärjestelmän muutoksella ja yhteiskunnan sähköistymisellä on alueidenkäyttökysymyksiin ja miten alueidenkäyttötavoitteiden päivittämisellä pyritään erilaisiin tarpeisiin vastaamaan.

Etelä-Pohjanmaan liitto katsoo, että valmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa tulee kuvata, miten uusien tavoitteiden suhde ennalleen jääviin alueidenkäyttötavoitteisiin huomioidaan ja miten tarkistettavat tavoitteet sopeutetaan niihin. Keskeisiä ilman tarkistusta jääviä, mutta olennaisesti energijärjestelmän rakentumiseen liittyviä teemoja ovat esimerkiksi kulttuuriympäristöjen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä terveellinen ja turvallinen elinympäristö. Esimerkiksi tuulivoimatuotannon, sähkövarastojen ja voimansiirtolinjojen rakentamisen myötä ja niiden yhä edelleen lisääntyessä, on Suomessa jo nyt päädytty alueellisesti tilanteisiin, jolloin valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen turvaaminen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti on uhattuna.

Alueidenkäyttötavoitteiden tarkistuksen valmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa tulee selkeästi tuoda esiin ja arvioida energijärjestelmään, sen edelleen kehittymiseen ja siihen liittyvien vaikutusten muodostumiseen liittyvät alueelliset erot ja ominaispiirteet Suomessa. Energijärjestelmän toimintavarmuuden vahvistaminen lisäämällä säätövoimaa aiheuttaa erilaisia vaikutuksia eri puolilla Suomea riippuen millaista säätövoimaa tarkoitetaan (esim. pumppuvoimalaitoksia vai CHP-laitosten eliniän jatkamista sähköntuotannossa), ja vaikutukset voivat siten olla hyvin alueellisia.

Etelä-Pohjanmaan liitto kiinnittää huomiota siihen, että OAS:ssa ei kuvata sitä, miten valmistelu käytännössä toteutetaan. Asiakirja ei sisällä kuvausta siitä, miten tarvittava tietopohjan täydentäminen toteutetaan, miten valmisteluun liittyvä vuorovaikutus viranomaisten tai sidosryhmien kanssa järjestetään tai millaisessa prosessissa tavoitevaihtoehdot tarkennetaan. Liitto pyytää varmistamaan, että valmisteluprosessi ja siihen liittyvät vuorovaikutusmenettelyt kuvataan läpinäkyvästi.

Lopuksi Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat vahvasti sidoksissa alueidenkäyttölakiin, joka ohjaa tavoitteiden huomioimista alueidenkäytön suunnittelussa. Tavoitteita toteutetaan muun muassa maakuntakaavoituksella, johon esitetään alueidenkäyttölain uudistuksessa merkittäviä muutoksia. Alueidenkäyttölain osalta eduskunnan ympäristövaliokunta antaa mietintönsä alustavan aikataulun mukaan vasta syyskuussa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulisi ottaa huomioon tämä aikataulu ja edetä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen kanssa vasta sitten, kun on selvää, millainen lainsäädäntö niiden toteuttamista ohjaa.

Mari Pohjola
Suunnittelujohtaja
Etelä-Pohjanmaan liitto

Susanna Anttila
Maakuntasuunnittelija
Etelä-Pohjanmaan liitto